

Essay

De som meget har... 2.0: De største virksomheder og deres voksende magt

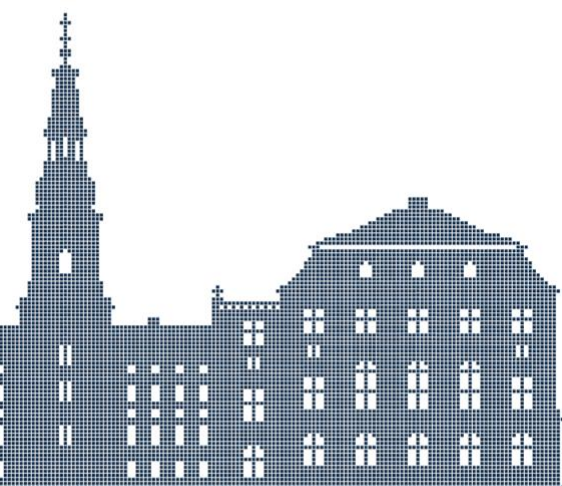
Af Christoph Ellersgaard, Lektor
Institut for Organisation, Copenhagen Business School

Anton Grau Larsen, Lektor
Institut for Samfund og Erhverv, Roskilde Universitet

Majsa Grosen, PhD
Institut for Organisation, Copenhagen Business School

Lasse Folke Henriksen, Lektor
Institut for Organisation, Copenhagen Business School

Jacob Aagaard Lunding, PhD
Institut for Samfund og Erhverv, Roskilde Universitet

Magtudredningen 2.0

Når vi taler om magt retter blikket sig oftest mod Slotsholmen. Men de beslutninger, der træffes i hjørnekontorer og bestyrelseslokaler i danske virksomheder betyder ligeledes meget for de fleste danskeres hverdag. Allererst, fordi virksomhederne udgør rammerne om de fleste på arbejdsmarkedets arbejdsliv. Dernæst fordi virksomhedernes beslutninger former hvilke produkter, vi har adgang til på markedet og til hvilken pris. Og endelig har virksomhederne også en interesse i et forme samfundet i en bestemt retning, fx hvad angår socialt sikkerhedsnet, migration af arbejdskraft, uddannelse, forbrugerrettigheder og meget andet. Men virksomhedernes mulighed for at påvirke samfundsudviklingen er også afhængig af såvel den globale som nationale politisk økonomiske udvikling og erhvervsstruktur. Derfor vil vi i dette essay pege på en række afgørende ændringer for mulighedsbetingelserne for virksomhedernes magt siden den sidste magtudredning.

I de 20 år, der er gået siden den forrige magtudredning udkom, har dansk erhvervsliv forandret sig meget. De største virksomheder er blevet større og vores vækstmodel er i endnu højere grad knyttet til industrieksporten. Samtidig er vi på vej ind i en periode, hvor den dominerende model for det globale erhvervsliv er gået fra at være fokuseret på frihandel til i stigende grad at være knyttet til staten, herunder statssubsidier til bestemte brancher i det, der også kaldes industripolitik. Som CEO i Mærsk Vincent Clerc sagde på DI's topmøde i oktober 2024: "Man skal ikke være naiv om de udfordringer vi har. De sidste 20-30 år er det gået ud på at åbne markeder op. Når sådan nogle som mig skulle mødes med politikere, var det største krav vi havde at få åbnet markeder op. Tingene har ændret sig. Fordi nogle andre har ført industripolitik. Hvis vi har en naiv tilgang, så risikerer vi at blive slået fuldstændigt ud af dem".

Spørgsmålet er, i hvilken grad disse ændringer påvirker, hvilke dele af erhvervslivet, der har magt til at påvirke staten og også gennem deres egen magt på markederne kan forme det danske samfund i fremtiden. I dette essay vil vi først præsentere forskellige måder at forstå erhvervslivets magt på og herefter ridse udviklingen over de sidste årtier op. Det gør vi med særligt fokus på, hvordan dansk erhvervsliv er internt organiseret i forskellige netværk. Vi slutter af med at pege på, hvor vi stadig mangler viden for at forstå erhvervslivets magt.

Hvad vi allerede ved

Den tidligere magtudredning havde ikke virksomhedernes magt som centralt fokuspunkt (Andersen 2005, 120). Det til trods gennemførte udredningen en række mindre projekter med fokus på virksomhedsbestyrelsernes netværk (Schøtt 2003), ejerskab (Thomsen, Pedersen, og Strandkov 2002) og erhvervslivets rolle i udviklingen af dansk konkurrencelovgivning (Boje og Kallestrup 2004). Selvom en samlet vurdering af økonomisk magt i forhold til andre former for magt manglede, tegnede den daværende magtudredning et klart billede af, at det især var de store virksomheder, der er politisk aktive og har adgang til beslutningstagere (Christiansen og Nørgaard 2003). Siden er det færre af de 500 største virksomheder, der selv er politisk aktive, mens interessevaretagelsen i stigende grad professionaliseres i interesseorganisationer og lobbyvirksomheder (Binderkrantz 2023). Men en ting er, hvordan virksomhederne som helhed agerer. Den ændrede erhvervsudvikling betyder måske, at færre virksomheder er spillere på den politiske bane, mens nogle enkelte til gengæld taler med endnu større vægt. Det er vanskeligt at sige, om det gør sig gældende, men i det følgende vil vi pege på, at de sidste 25 års udvikling kræver, at vi ser nærmere på især de helt store virksomheders magt.

Økonomisk magt og dens organisering

Før vi når så langt, er det fornuftigt at afklare, hvad vi mener, når vi taler om økonomisk magt. De fleste ovennævnte studier peger på, hvornår økonomisk magt omsættes til politisk magt, altså påvirkning af beslutningstagere i det politiske system. De fleste studier fokuserer også på, hvordan denne påvirkning sker gennem konkret politisk aktivitet, altså en form for instrumentel magt. Det er en magt, der i en dansk sammenhæng især udøves gennem erhvervsorganisationer (Binderkrantz 2023) og ved erhvervslederes placering i forskellige typer af netværk og beslutningsfora. Derfor vil vi nedenfor se på, hvad vi ved om den politiske organisering af dansk erhvervsliv

Man skal dog være opmærksom på, at økonomisk magt også kan tage andre former. For det første, den strukturelle magt virksomhederne får igennem at være centrale for et lands økonomiske udvikling - særligt i en lille, åben, eksportdreven økonomi som den danske. Den strukturelle magt ændrer derfor også karakter i det omfang, erhvervsstrukturen ændrer sig. Derfor vil vi gennemgå, hvordan den danske økonomi i stigende grad er præget af nye og andre

aktører. Samtidig peger nyere politisk økonomisk litteratur på, at et samfunds vækstmodel (Baccaro, Blyth, og Pontusson 2022) placerer en bestemt vækstkoalition (Baccaro og Pontusson 2022) som en afgørende politisk aktør. Set i dette perspektiv er den danske økonomi i meget høj grad en eksportdrevet vækstmodel, som placerer virksomheder - samt lønmodtagere - inden for eksporterhvervene som helt centrale. En udvikling der kun synes at forstærkes og dermed øger den strukturelle magt for især eksportvirksomheder.

For det andet, virksomhedernes infrastrukturelle magt, der kommer af at spille en nøglerolle i forhold til hele den måde vores økonomi er organiseret på. Det kan være finanssektorens betydning for virksomhedernes adgang til kapital og statens mulighed for at beskatte, konsulent og revisionshuses nøgleroller som rådgivere, afhængigheden af bestemte tech-virksomheder i forhold til IT-løsninger, eller energi- og forsvarsindustriens stigende betydning i den nye sikkerhedspolitiske virkelighed (Braun 2020b; Christensen og Stausholm 2023).

Men udover at påvirke politiske magtprocesser har især de største virksomheder også en betydelig markedsagt (Lamoreaux 2019). Hermed forstås magt inden for den økonomiske sfære, ikke mindst over de markeder, de agerer i som vi alle er en del af, enten som arbejdsgivere, lønmodtagere eller bare som forbrugere. Ligeledes kan bestemte virksomheder være placeret steder i værdi- eller distributionskæderne, som gør dem uomgængelige for alle andre økonomiske aktører (Davis 2022).

Samtidig er der virksomhederne og erhvervsorganisationernes indflydelse på indretning af arbejdsmarkedet, som giver stor indflydelse på mange danskeres hverdag, lige fra barselsregler, over pension til arbejdstid og -miljø, uanset om denne magt i princippet er delegeret fra det politiske system til arbejdsmarkedets parter (Pedersen 2023).

Tillige kan virksomheder - og de store formuer, der er knyttet til ejerskabet over dem - benyttes til at påvirke det politiske system gennem partistøtte, købe sig til lobbykampagner eller tænketanke, der fremmer en bestemt agenda eller gennem fondsmidler fx påvirke kultur-, forsknings- og uddannelsesverdenen uden om det politiske system. Kort sagt kan økonomiske ressourcer til en vis grad veksles til andre former for magtressourcer. Særligt hvis de, der ejer eller kontrollerer disse ressourcer, er i stand til at agere kollektivt. Derfor fokuserer vi i det

følgende dels på organiseringen af dem, der sidder på den økonomiske magt, og dels på koncentrationen af økonomiske ressourcer.

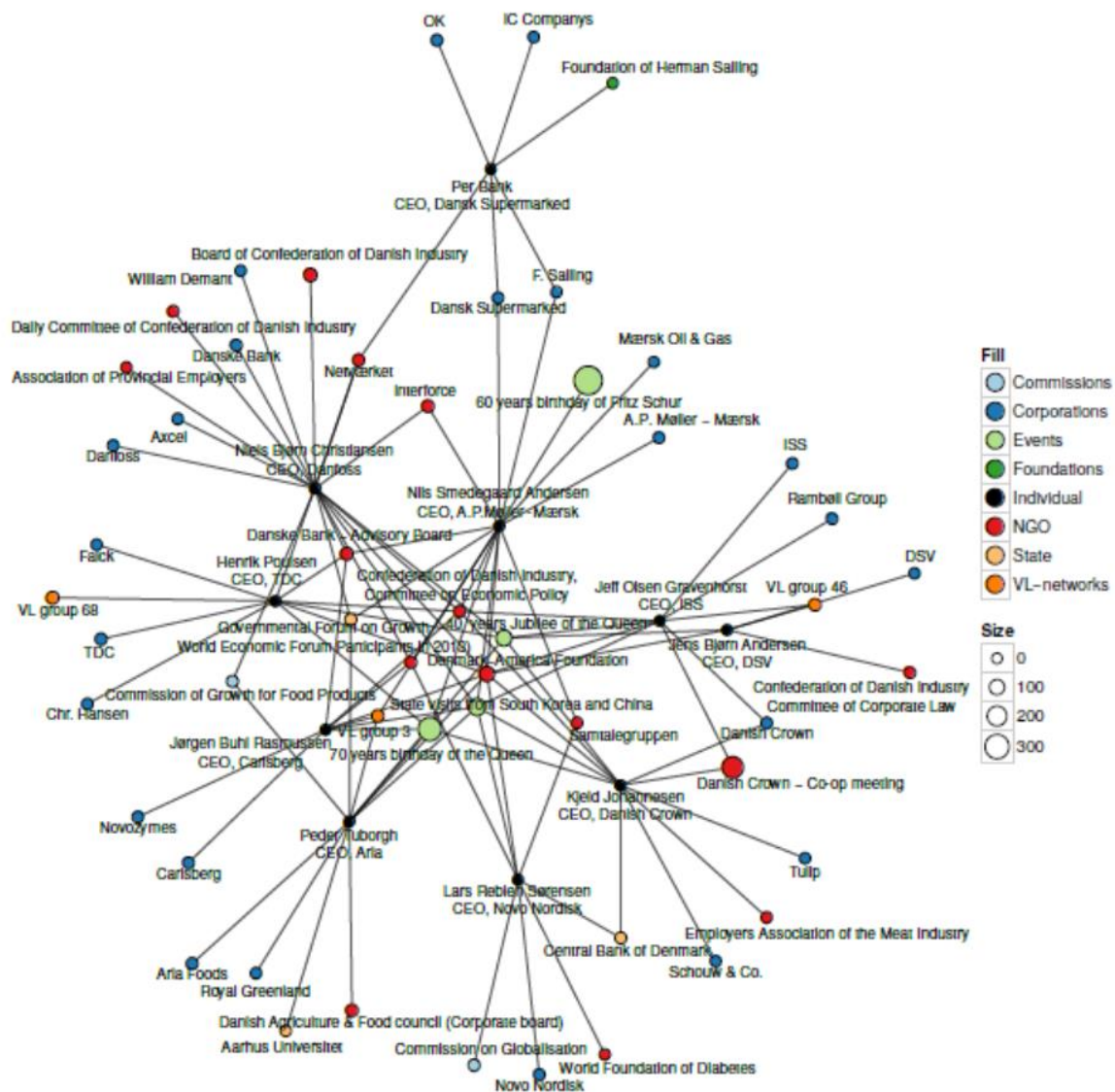
Erhvervslivets inderkreds: Stadig tæt forbundet i Danmark, men hvor længe?

Når man taler om den politiske organisering af den økonomiske magt, har forskningen især taget udgangspunkt i den amerikanske sociolog Michael Useems (1984) begreb om inderkredsen. Hvis en stor del af direktørerne i et lands vigtigste virksomheder udgør et velintegreret netværk, bliver virksomhederne også i stand til at handle kollektivt på baggrund af delte interesser frem for at være fragmenterede på baggrund af fx branche eller region. Denne inderkreds kan identificeres gennem netværksanalyse og ved at se på politisk repræsentation i andre sektorer (Larsen og Ellersgaard 2018).

Analyserne af den danske inderkreds peger på, at toppen af dansk erhvervsliv er endog meget tæt forbundet. Og at personer med de mest centrale forbindelser i bestyrelsesnetværket også har større chancer for at have både flere og mere centrale poster indenfor andre felter som erhvervsorganisationer, forskning og uddannelse, statslige råd og nævn, kultur og medier samt optræde oftere i elitenetværk som VL-grupper, fonde og ved royale begivenheder (Larsen og Ellersgaard 2018). Det er især drevet af de største virksomheder, der er markedsledende i egen branche (Larsen og Ellersgaard 2019). Når man ser på den absolutte top af dansk erhvervsliv, så mødes disse i mange forskellige sammenhænge. I figur 1 viser vi fx alle mødesteder for landets 10 største virksomheder målt på omsætning i 2013.

I endnu ikke udgivne historiske analyser har vi set på historiske forbindelser tilbage til 1910. Her har inderkredsens organisatoriske og branchemæssige sammensætning været meget stabil på trods af, at Danmark er gået fra en landbrugsøkonomi, over industriøkonomi til en serviceøkonomi. Faktisk er organisering omkring industrien kun blevet mere markant, selvom servicesektoren er vokset. Det tyder på, at inderkredsen ikke blot simpelt afspejler forholdene i jernindustrien, men at organiseringen af netværkene har en egenlogik. Derfor kræver analyser af de store virksomheders magt også en forståelse af, hvordan de er organiseret.

Figur 1: Topdirektørernes Mødesteder¹

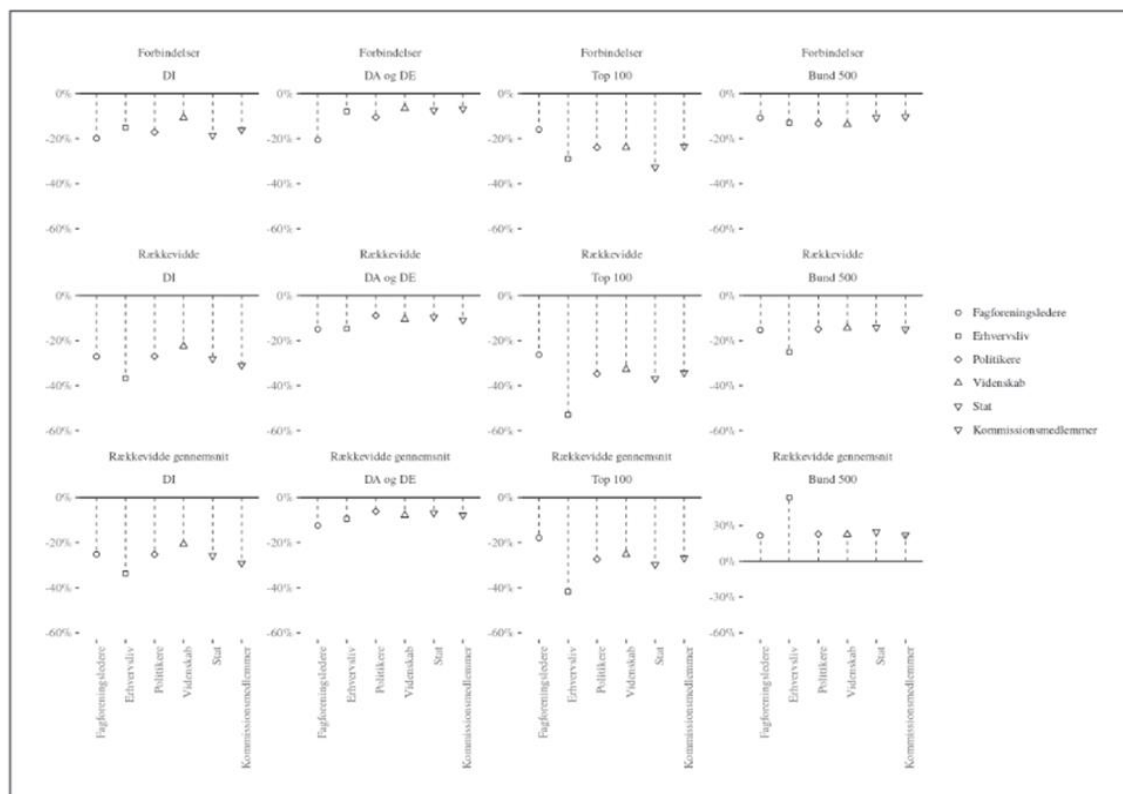

Nyere forskningslitteratur har vist, at erhvervslivets inderkreds er blevet væsentligt dårligere forbundet i fx USA (Mizruchi 2013; Chu og Davis 2016; Murray 2017), England (Feldmann og Morgan 2022) og også i små åbne økonomier som den danske, nemlig Schweiz (Bühlmann, David, og Mach 2012; 2013) og Holland (Heemskerk 2007). I endnu ikke udgivne og færdig analyserede data synes vi dog at kunne se tegn på at samme internationalisering, som har fragmenteret de schweiziske og hollandske erhvervsnetværk, er ved at starte i Danmark. Spørgsmålet er, om netværkene så dannes andetsteds, fx i de store fondsbestyrelser eller vi

¹ Ellersgaard (2015)

skal holde os til et erhvervsliv, hvor virksomhederne i stigende grad dyrker egeninteresser fremfor at have et fokus på erhvervslivet som helhed.

Figur 2: Betydning for erhvervslivets forbindelser til andre elitegrupper, når forskellige aktører fra erhvervslivet fjernes fra netværket²

Note: Søjlerne angiver det procentvise tab af vægtede forbindelser og vægtet rækkevidde og vægtet gennemsnitlige rækkevidde til øvrige topledergrupper samt kommissionsmedlemmer uden for disse grupper, når erhvervsledere med poster i DI, øvrige arbejdsgiverorganisationer uden for DI, fra de 100 største og fra de 500 mindste af de 1000 største virksomheder slettes.

Et afgørende emne for den nye magtudredning omkring virksomhedernes magt bør derfor være at følge udviklingen i tætheden af bestyrelsesnetværk i Danmark. Falder denne tæthed - måske også fordi virksomheder i stigende grad rekrutterer udenlandske direktører - er oplagte opfølgende spørgsmål at undersøge - såvel kvalitativt som kvantitativt - om de netværk, der så ikke længere skabes gennem virksomhedsbestyrelser, reelt opløses eller i stedet sker gennem andre fora som fx erhvervsorganisationer, VL-grupper, fonde eller mere uformelle relationer. Figur 2 viser at de netværk der er i de største virksomheder og i DI er langt vigtigere for integrationen af de danske elitenetværk end Dansk Arbejdsgiverforening og

² Ellersgaard og Larsen (2018)

de 500 mindste af de 1000 største virksomheder. Erhvervslivets inderkreds skal derfor i vid udstrækning ses som domineret af de største industrivirksomheder - særligt de eksporttunge.

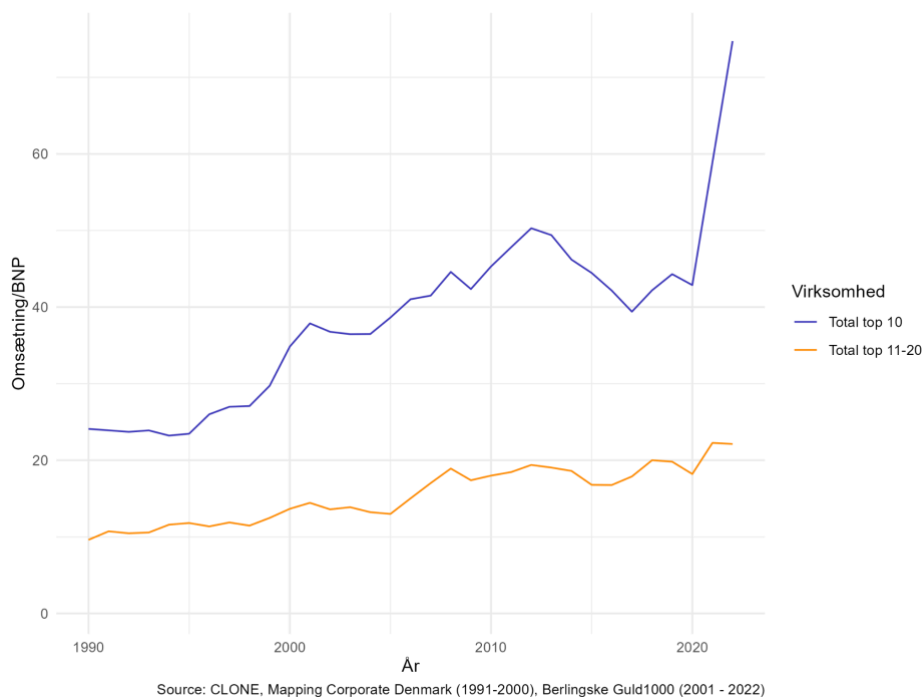
Landet med de store virksomheder

En anden forklaring på, at netværkene ændrer sig, kan være, at en lille gruppe virksomheder nu befinder sig i en helt anden vægtklasse end tidligere. Vi ved allerede, at de 10 største virksomheders omsætning i forhold til BNP blev fordoblet fra 1990erne til starten af 2000-årene efter at have ligget på et stabilt niveau siden begyndelsen af 1970erne (Iversen 2005; 2023). I figur 3 har vi opdateret disse tal frem til 2023, hvor man kan se, at udviklingen er fortsat og såvel de 10 som de næste 10 største virksomheder er vokset betydeligt i forhold til BNP³.

Samtidig har særlig Novo Nordisks enorme succes placeret dansk erhvervsliv i stort set ukendt farvand. For det første er selskabet nu vurderet højere end det danske BNP og er Europas højeste værdisatte selskab. I kraft af, at en stor del af aktierne stadig er på danske hænder, enten hos private aktionærer eller hos institutionelle investorer som pensionskasserne (Iversen 2023), betyder det, at mange danskeres opsparing og økonomiske muligheder afhænger af selskabets fortsatte succes. Ligeledes har Novos succes påvirket nationalbankens renteniveau, hvor Novos direktør Lars Fruergaard også har fået en plads i repræsentantskabet. Den type succes og værdisætning i forhold til et lands BNP har kun få fortilfælde. Bedst kendt er nok Finland og Nokia, før selskabet blev udkonkurreret af smartphones. En sådan situation placerer hele et lands økonomi i en betydelig risiko og giver særligt små stater regulatoriske udfordringer, beskrevet som "the Nokia risk" (Schwartz 2023). I takt med at Novo Nordisks succes også giver den tilknyttede fond betydelige økonomiske muskler, rejses spørgsmålet også om, hvordan erhvervsdrivende fondes magt er knyttet til såvel deres virksomheds størrelse som fondenes formue og filantropiske strategi.

Figur 3: Største danske virksomheders omsætning i forhold til BNP 1990-2022

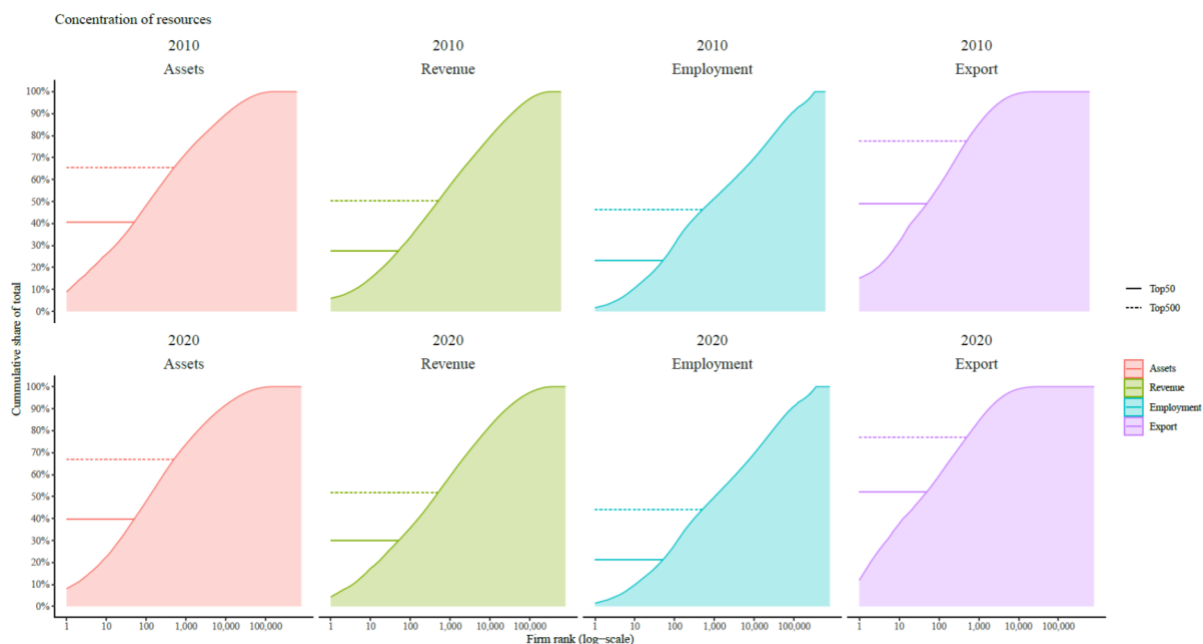
³ Med forbehold for at udviklingen i de sidste år blandt andet er drevet af bestemte energiselskaber og stigende fragtrater hos Mærsk.

Koncentrationen af aktiver, omsætning, antal ansatte og eksport er ligeledes, som det fremgår i Figur 4, blevet koncentreret på færre virksomheder. Med andre ord er en lille gruppe virksomheders strukturelle magt vokset. Men vi mangler at finde ud af, hvordan disse ændringer slår igennem i forhold til virksomhedernes instrumentelle magt. Finder vi oftere de største virksomheder direkte som del af afgørende råd, nævn og udvalg, som det fx lignede var en tendens i sammensætningen af regeringens Klimapartnerskaber og Grønne Erhvervsforum? Afspejles de største virksomheders voksende økonomiske betydning i deres evne til at sætte dagsordenen i erhvervsorganisationerne? Og i hvilken grad er virksomhederne i stand til at veksle deres større økonomiske muskler til øget lydhørhed fra politikere og embedsmænd?

Figur 4: Koncentration af Aktiver, Omsætning, Antal Ansatte og Eksport⁴

⁴ FIRM-registeret i Danmarks Statistik. Virksomhederne er rangordnet efter den første principale komponent i en PCA på tværs af de fire resultatomål. Panelerne viser således ressource-koncentrationen fra de største til de mindste virksomheder på de enkelte resultatomål i år 2010 og 2020. Fx. kan man i panelet nederst til højre læse at de 50 største virksomheder i 2020 står for lidt mere end 50 % af den samlede eksport.

Besvarelse af disse spørgsmål kræver grundige kvalitative casestudier og måske også en forståelse af, hvordan andre aktører opfatter forskellige typer af virksomheder. Det kunne fx være forskellen mellem 1) de helt afgørende, systemisk vigtige virksomheder som A.P. Møller - Mærsk, Novo Nordisk og Danske Bank, 2) De ti til tolv store multinationale selskaber som Carlsberg, Lego, Arla, DSV eller Vestas, 3) De øvrige C25 virksomheder samt de omkring 20 andre største virksomheder, der ikke er børsnoterede, 4) øvrige større virksomheder med regional betydning mellem top 50 og top 200 og 5) alle andre større virksomheder og 6) Små- og mellemstore virksomheder. For at forstå virksomhedernes politiske magt er det kort sagt nødvendigt, at vi får en forståelse af, hvordan andre magtaktører forstår erhvervslivet og dets interesseorganisationer.

Koncentration af økonomisk magt

Koncentrationen af magtressourcer er ikke kun sket for de store virksomheder. Tre andre nøgleaktører har ligeledes betydet, at færre organisationer og personer potentielt sidder på mere økonomisk magt.

For det første har især Dansk industri, men også Dansk Erhverv og fx Green Power Denmark fusioneret med andre erhvervsorganisationer. Det betyder ganske enkelt, at langt større dele af erhvervslivet er organiseret omkring meget få interesseorganisationer, hvis ledelse og forretningsudvalg dermed kan få endnu større betydning. Kombineret med, at enkelte virksomheder også bliver større, er spørgsmålet om den politiske linje, der lægges især i Dansk Industri, centralt for at forstå betingelserne for virksomhedernes magt i dag.

For det andet er der fremkomsten af pensionskasserne som institutionelle investorer. I takt med at arbejdsmarkedspensionerne for brede lønmodtagergrupper er blevet indfaset siden start-1990'erne er ikke bare ATP, men også de øvrige pensionsselskaber blevet såvel en økonomisk som politisk magtfaktor. Den internationale forskningslitteratur har stort fokus på finansialiseringen af økonomien og den rolle institutionelle investorer, herunder pensionsmidler, spiller heri (Braun 2020a). I en dansk sammenhæng er arbejdsmarkedets parter kontrol over mange af pensionsmidlerne en kilde til stor økonomisk magt ligesom pensionskasserne fx spiller en nøglerolle i samarbejdet med staten omkring public-private partnerships. Et eksempel på, hvor velforbundne pensionskasserne er, ses fx ved at daværende administrerende direktør Torben Möger Pedersen havde det mest vidtforgrene netværk i kortlægningen af 2017 magteliten (Ellersgaard, Grau Larsen, og Steinitz 2019). Undersøgelser af pensionskassernes rolle i erhvervsnetværk, som investorer i store virksomheder og som aktører i egen ret er nødvendige, hvis man vil forstå magtforhold i dansk økonomi i dag.

For det tredje er der også sket en koncentration af formue blandt de allerrigeste danskere. En formue, der i meget vid udstrækning er knyttet til de store familie- og fondsejede selskaber. I opgørelserne fra Økonomisk Ugebrev kontrollerede de 50 rigeste familier i Danmark 555 mia. kr. i 2007 (eller 749 mia. nutidskroner), mens de i 2023 rådede over 1006 mia. kroner, altså en vækst på over en tredjedel. Evnen til at flytte investeringer og kontrollere virksomheder findes altså også hos en lille gruppe ejere. En tendens synes at være, at disse ejere gennem holdingselskaber som Mærsk Holding, Kirkbi (Lego-familien) eller Heartland (Bestseller-familien) nu i højere grad ikke bare investerer i familievirksomheden, men bredt i dansk økonomi. Imidlertid ved vi ikke nok om, hvordan hverken familie- eller fondsejede investeringsselskaber som fx Novo Holdings forvalter den magt, de får som afgørende investorer.

Opsamling: Nyt økonomisk landskab

For at konkludere på dette essay, så ser landskabet for virksomhedernes magt i 2023 betydeligt anderledes ud end for 20 år siden. De store virksomheder har konsolideret deres økonomiske magt i betydelig grad, og nye aktører er samtidig trådt ind på scenen. Disse forandringer kræver en undersøgelse dels af den formelle organisering af det danske erhvervsnetværk og dels af, hvordan de store virksomheder agerer politisk. I en lille åben økonomi med meget store virksomheder kræver det, at man fokuserer på casestudier af de helt store aktørers ageren, herunder også erhvervsorganisationernes.

I takt med, at industripolitik i stigende grad synes at erstatte frihandel som politisk mantra på de globale markeder bliver virksomhederne i stigende grad afhængige af samarbejde med andre magtfulde grupper, ikke mindst det politiske system. Politikere og embedsmænd vil i stigende grad være nødt til at prioritere, hvilke industrier, der skal satses på. Herunder, hvem der skal have adgang til billig arbejdskraft, hvilke forskningsområder og uddannelser, der skal prioriteres og hvilke internationale alliancer, der skal opdyrkes. Denne nye situation kræver en opdateret forståelse af virksomhedernes magt, så vi undgår at det blot bliver de etablerede aktører, der kommer til at tegne fremtidens økonomiske politik. De største virksomheders politik er ikke nødvendigvis den samme som den, der gavner de små og mellemstore virksomheder, der godt nok fylder mindre i eksporten end tidligere, men som stadig beskæftiger flest lønmodtagere i det private. Med andre ord er en forståelse af virksomhedernes magt afgørende for at forstå, hvor vi som samfund bevæger os hen.

Litteratur

Andersen, Heine. 2005. "Den danske magtudredning: Maveplasker i en osteklokke". Dansk Sociologi 15 (1): 115–23.

Baccaro, Lucio, Mark Blyth, og Jonas Pontusson, red. 2022. Diminishing Returns: The New Politics of Growth and Stagnation. New York, NY: Oxford University Press.

- Baccaro, Lucio, og Jonas Pontusson. 2022. "The Politics of Growth Models". Review of Keynesian Economics 10 (2): 204–21. <https://doi.org/10.4337/roke.2022.02.04>
- Binderkrantz, Anne Skorkjær. 2023. "Interessevaretagelse: fra faste forhold til professionelle forbindelser?" Økonomi & Politik 95 (3–4): 64–75. <https://doi.org/10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135553>
- Boje, Per, og Morten Kallestrup. 2004. Marked, erhvervsliv og stat: Dansk konkurrencelovgivning og det store erhvervsliv. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Braun, Benjamin. 2020a. "American Asset Manager Capitalism", juni. <https://doi.org/10.31235/osf.io/v6gue>
- . 2020b. "Central banking and the infrastructural power of finance: the case of ECB support for repo and securitization markets". Socio-Economic Review 18 (2): 395–418. <https://doi.org/10.1093/ser/mwy008>
- Bühlmann, Felix, Thomas David, og André Mach. 2012. "The Swiss business elite (1980–2000): how the changing composition of the elite explains the decline of the Swiss company network". Economy and Society 41 (2): 199–226. <https://doi.org/10.1080/03085147.2011.602542>
- . 2013. "Cosmopolitan Capital and the Internationalization of the Field of Business Elites: Evidence from the Swiss Case". Cultural Sociology 7 (2): 211–29. <https://doi.org/10.1177/1749975512473587>
- Christensen, Rasmus Corlin, og Saila Stausholm. 2023. "Når gode råd er dyre: Rådgivermagt og skat i Danmark". Økonomi & Politik 95 (3–4): 53–63. <https://doi.org/10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135550>
- Christiansen, Peter Munk, og Asbjørn Sonne Nørgaard. 2003. De som meget har ... Store danske virksomheder som politiske aktører. Århus: Magtudredningen. https://unipress.dk/media/14536/87-7934-860-2_de_som_megat_har.pdf

- Chu, Johan S. G., og Gerald F. Davis. 2016. "Who Killed the Inner Circle? The Decline of the American Corporate Interlock Network". *American Journal of Sociology* 122 (3): 714–54. <https://doi.org/10.1086/688650>
- Davis, Gerald F. 2022. "Taming Corporate Power in the 21st Century". Elements in Reinventing Capitalism, april. <https://doi.org/10.1017/9781009091664>
- Ellersgaard, Christoph Houman. 2015. "Elites in Denmark: Power Elites and Ruling Classes in a Welfare State". Ph.D. Dissertation, Department of Sociology, University of Copenhagen.
- Ellersgaard, Christoph Houman, Anton Grau Larsen, og Sarah Steinitz. 2019. *Personer forgår, magten består: Udviklingen i magteliten over fem år*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Ellersgaard, Christoph Houman, og Anton Grau Larsen. 2018. "Erhvervslivets spidser – forbindelser til ledere i øvrige toneangivende sektorer". *Økonomi & Politik* 91 (1): 65–74.
- Feldmann, Magnus, og Glenn Morgan. 2022. "Business elites and populism: understanding business responses". *New Political Economy* 27 (2): 347–59. <https://doi.org/10.1080/13563467.2021.1973397>
- Heemskerk, Eelke M. 2007. *Decline of the corporate community: Network dynamics of the Dutch business elite*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Iversen, Martin Jes. 2005. "25 år som revolutionerede dansk erhvervsliv". *Den Jyske Historiker*, nr. 109, 105–17.
- . 2023. "Danmark – landet med de store virksomheder". *Økonomi & Politik* 95 (3–4): 16–26. <https://doi.org/10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135543>
- Lamoreaux, Naomi R. 2019. "The Problem of Bigness: From Standard Oil to Google". *Journal of Economic Perspectives* 33 (3): 94–117. <https://doi.org/10.1257/jep.33.3.94>

Larsen, Anton Grau, og Christoph Houman Ellersgaard. 2018. "The Inner Circle Revisited: The Case of an Egalitarian Society". *Socio-Economic Review* 16 (2): 251–75.

<https://doi.org/10.1093/ser/mwx052>

———. 2019. "Who Listens to the Top? Integration of the Largest Corporations across Sectoral Networks". *Acta Sociologica* 62 (1): 4–19.

<https://doi.org/10.1177/0001699318787860>

Mizruchi, Mark S. 2013. *The Fracturing of the American Corporate Elite*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Murray, J. 2017. "Interlock globally, act domestically". *American Journal of Sociology* 122 (6): 1617–63. <https://doi.org/10.1086/691603>

Pedersen, Ove K. 2023. *Myten om den danske model*. Informations Forlag.

<https://research.cbs.dk/en/publications/myten-om-den-danske-model>

Schwartz, Herman Mark. 2023. "The Nokia Risk". *Phenomenal World* (blog). 4. januar 2023.

<https://www.phenomenalworld.org/analysis/nokia-risk/>

Schøtt, Thomas. 2003. *Den økonomiske elites netværk*. Århus: Magtudredningen.

Thomsen, Steen, Torben Pedersen, og Strandskov. 2002. *Ejerskab og indflydelse i dansk erhvervsliv*. Århus: Magtudredningen. https://unipress.dk/media/14530/87-7934-866-1_ejerskab_og_indflydelse.pdf

Useem, Michael. 1984. *The Inner Circle*. New York: Oxford University Press.

Magtudredningen 2.0: Essay-serien

En central del af Magtudredningen 2.0 er en bred inddragelse af forskere, hvis forskning kredser om et eller flere af magtudredningens temaer. Som led i projektet blev der i foråret 2024 afholdt 15 forskerworkshops, hvor oplægsholdere efterfølgende blev inviteret til at omarbejde deres oplæg til et essay. Essay-serien er forfatterens perspektiver på centrale tematikker for en dansk magtudredning og har forfatterne som afsender.

Dette essay er en del af tema 6 i Magtudredningen 2.0's forskningsplan: Hvilken politisk rolle spiller økonomiske ressourcer – som kontrolleret af f.eks. store virksomheder, private fonde og erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer – i det 21. århundrede?

Danmark er hjemsted for en række store virksomheder og erhvervsfonde, ligesom også internationale erhvervsinteresser søger indflydelse på dansk politik. Herudover har de danske erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer historisk haft en stærk position. Dette tema undersøger den direkte og indirekte politiske betydning af økonomiske ressourcer og strukturer. Et eksempel på indirekte påvirkning er, når private fondes forskningsprioriteringer påvirker anvendelsen af ministeriets basisbevillinger. Der vil blive lagt vægt på økonomisk magtfulde aktørers rolle i at forme den politiske dagsorden og deres indflydelse på politiske beslutninger. Desuden vil temaet dykke ned i betydningen af netværksforbindelser mellem erhvervseliten og andre samfundsgrupper.